

Ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος ἤρχισε νὰ διευρύνεται ἡ ἔννοια τοῦ ἀριθμοῦ, ὁπότε ἡ ἔννοια τῶν θετικῶν καὶ ἀρνητικῶν ἀριθμῶν ἔλαβε συγκεκριμένην μορφήν. Ἡ ἀνάγκη ἐνὸς νέου καθορισμοῦ τῶν πραγματικῶν ἀριθμῶν ἐγένετο καταφανὴς κατὰ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ θεωρήματος τῆς μέσης τιμῆς, καθ' ἃ μία συνάρτησις συνεχῆς εἰς ἓν διάστημα, εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ὁποίου αἱ τιμαὶ αὐτῆς ἔχουν διάφορα πρόσημα, πρέπει νὰ ἔχη τοῦλάχιστον μίαν μηδενικὴν τιμὴν (ρίζαν), ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν τοῦ θεωρήματος, ὅτι μία ἀκολουθία πληροῦσα τὴν συνθήκην συγκλίσεως τοῦ Cauchy ἔχει ἓν ὄριον. Ἀξιωματικούς ὀρισμούς τῶν ἀριθμῶν ἐπεχείρησε πρῶτος ὁ Δαβίδ Χίλμπερτ περὶ τὸ 1900. Διὰ τῶν ὀρισμῶν τούτων, οἱ μιγαδικοὶ ἀριθμοὶ ἀνήχθησαν εἰς τοὺς πραγματικούς ἀριθμούς, οἱ πραγματικοὶ εἰς τοὺς ῥητούς καὶ οἱ ῥητοὶ εἰς τοὺς φυσικοὺς ἀριθμούς.

Τὸ βιβλίον διαιρεῖται εἰς 5 κεφάλαια μὲν πολλὰς ὑποδιαιρέσεις ἐκάστου κεφαλαίου. Διὰ τῆς ἀνωτέρω πραγματείας τοῦ ὁ κ. Gericke προσφέρει σπουδαιότατην συμβολὴν εἰς τὴν παρακολούθησιν τῆς ἐξελιξέως τῆς ἐννοίας τοῦ ἀριθμοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον. Ἡ σαφήνεια, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξέως τῆς ἐννοίας τοῦ ἀριθμοῦ καθιστᾷ τὸ βιβλίον ἐξόχως ὠφέλιμον.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Σ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ

* *

GEORGIOS CH. KOUMAKIS, **Platons Parmenides**. Zum Problem seiner Interpretation (=Abhandlungen zur Philosophie, Psychologie und Pädagogik, τόμ. 74) Bouvier Verlag Bonn 1971 σσ. 240.

Ἡ ἀνωτέρω ἐργασία ἀντικείμενον ἔχουσα τὸν «Παρμενίδην» τοῦ Πλάτωνος ἀποτελεῖ ἐπὶ διδακτορικᾷ διατριβῇ ἐν τῇ φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Παν/μίου τῆς Βόννης καὶ σκοπεῖ τὴν ἐρμηνείαν καὶ ἔρευναν τοῦ προβλήματος τοῦ πλατωνικοῦ Παρμενίδου. Βεβαίως τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόβλημα εἶναι πολὺ παλαιόν· πλῆθος ἱστορικῶν τῆς φιλοσοφίας καὶ κλασσικῶν φιλολόγων ἐπεχείρησαν κατὰ καιροὺς τὴν ὄντως δύσκολον διεΐσδυσιν ἐν τῷ πλατωνικῷ «Παρμενίδῃ», ὅστις τυγχάνει ἐν ἐκ τῶν πλέον δυσκόλων ἔργων τῆς πλατωνικῆς φιλολογίας.

Ὁ πλατωνικὸς Παρμενίδης ἀναφέρεται εἰς τὴν περὶ ἰδεῶν θεωρίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὡς βᾶσις ταύτης εἶναι ἡ διαλεκτικὴ ἀναίρεσις τῶν ὑποθέσεων· ὄντως δύο τυγχάνουσιν αἱ βασικαὶ θέσεις, περίξ τῶν ὁποίων θὰ περιστραφῶσι καθ' ἡμᾶς αἱ ἐννέα ὑποθέσεις ἦτοι «εἰ ἔν ἔστιν» καὶ «εἰ ἔν μὴ ἔστιν». ἐπὶ τῶν δύο ἀνωτέρω προτάσεων θὰ κατανεμηθῶσι αἱ 1 καὶ 2 καὶ 4 καὶ 5 ὑποθέσεις δηλαδὴ 137C—142 A, 142 A—155 E, 157 B—159 B, 159 B—160 B (Σημ. ἡ τρίτη ὑπόθεσις εἶναι συγκερασμὸς τῶν δύο πρώτων ὑποθέσεων 137C—142A καὶ 142A—155E) ἐν συνεχείᾳ δὲ αἱ 6 καὶ 7 καὶ 8 καὶ 9 ἦτοι 160B—163B, 163B—164B, 164B—165E καὶ 165E—166 C.

Ἐν κατακλείδι ἔπεται τὸ συμπέρασμα : «Ἐν εἴτ' ἔστιν εἴτε μὴ ἔστιν, αὐτό

τε και τάλλα και πρὸς αὐτὰ και πρὸς ἄλληλα πάντα πάντως ἐστί τε και οὐκ ἔστι και φαίνεται και οὐ φαίνεται» ἐνταῦθα και ἡ ἀναίρεσις τῶν δύο ἀντιθέσεων «εἰ ἐν ἔστιν» και «εἰ ἐν μὴ ἔστιν».

Ἐν τῇ ἀνωτέρω ἐργασίᾳ ὑπάρχει ἐξαντλητικὴ, τρόπον τινά, ἐρμηνεία τῶν ἀνωτέρω ὑποθέσεων, ὡς και ἐν γένει ἀκριβῆς παράθεσις γνωμῶν πλειάδος ἐρευνητῶν οἵτινες κατὰ καιροὺς εἰργάσθησαν ἐπὶ τοῦ πλατωνικοῦ «Παρμενίδου» ὡς και ἡ πλήρης τοποθέτησις προσώπων και πραγμάτων, ἅτινα ἐμπεριέχονται ἐν τῷ ἔργῳ.

Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Κουμάκη ἀποτελεῖ πρότυπον μεθόδου σαφηνείας, βιβλιογραφικῆς ἐνημερώσεως και ἐγένετο ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ διακεκριμένου και γνωστοῦ καθηγητοῦ ἐν τῷ Παν/μίῳ τῆς Βόννης κ. Gottfried Martin, ἀλλὰ και τῶν καθηγητῶν κ. κ. I. Θεοδωρακοπούλου, Γ. Κουρμούλη, Josef Derbolav, Hans Herter και Olof Gigon, οἵτινες διὰ συμβουλῶν και ἄλλως περὶ αὐτὴν δειγμάτων ἐνδιαφέροντος πολλαχῶς ἐνίσχυσαν τὸν συγγραφέα διὰ τὴν ὅσον δυνατὸν τελείαν ἐμφάνισιν τοῦ ἔργου.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου ὁ συγγρ. ἐκθέτει εἰσαγωγικῶς τὴν ἔννοιαν τοῦ προβλήματος τοῦ πλατωνικοῦ «Παρμενίδου» ὡς και τὰ ἐπιτεύγματα τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων ἐρευνῶν, διότι ὄντως ὁ διάλογος οὗτος ἀνεγνώσθη και ἐσχολιάσθη τὰ μέγιστα ὑπὸ κορυφαίων τοῦ πνεύματος ἐκπροσώπων και ἐγένετο ἡ βᾶσις, τρόπον τινά, ἐφ' ἧς ἐστήριξαν οἱ νεοπλατωνικοὶ τὰς μεταφυσικὰς περὶ τοῦ ἐνὸς θεωρίας και ἐν συνεχείᾳ ἀπετέλεσε βαρῦτιμον πρόβλημα διαλεκτικῆς, πέραξ τοῦ ὁποίου συνεκεντρώθησαν τὰ ποικίλα πνεύματα παλαιῶν και νέων χρόνων προεξάρχοντος πάντοτε τοῦ Ἐγέλου.

Ἡ ἀνωτέρω ἐργασία διαιρεῖται πλὴν τῆς εἰσαγωγῆς και τῆς τοποθετήσεως, τοῦ προβλήματος εἰς τρία μέρη, εἰς δὲ ἐμπεριέχονται ἐννέα κεφάλαια. Ἐν αὐτοῖς ἐξετάζονται ἐνδελεχῶς αἱ ἐννέα ὑποθέσεις τοῦ Πλάτωνος, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς γνωστοὺς προσδιορισμοὺς «εἰ ἐν ἔστιν» και «εἰ ἐν μὴ ἔστιν» και οἵτινες περιέχονται εἰς τὸ δευτέρον μέρος τοῦ διαλόγου, οὔτινος τὸ περιεχόμενον ἀποτελεῖ διαλεκτικὴν ἄσκησιν ἀλλὰ και συγχρόνως εἶναι τὸ καθ' αὐτὸ ἀντικείμενον τῆς διατριβῆς τοῦ συγγρ., διότι ὄντως ἀποτελεῖ ἀληθῶς «πέλαγος λόγον», ἐκ τοῦ ὁποίου εἶναι δυνατὸν νὰ προκύψωσι μυριάδες προβλημάτων τῆς πλατωνικῆς διαλεκτικῆς και ἐν γένει τῆς μεταφυσικῆς ἐν εὐρυτέρᾳ τῆς λέξεως σημασίᾳ. Ἐπειτα οὐδεὶς τοῦ Πλάτωνος διάλογος καταλήγει εἰς συγκεκριμένον συμπέρασμα, ὡς και οὐδὲν πλατωνικὸν ἔργον δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἐξετάζον ὠρισμένον ζήτημα· πάντα τὰ προβλήματα τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας ἐνυπάρχουσι σχεδὸν ἐν παντὶ διαλόγῳ.

Τέλος ἡ ἐξαντλητικὴ ἀνάλυσις τῶν ἀνωτέρω ὑποθέσεων τεκμηριωμένων ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς νεωτέρας ἐρεύνης, ὡς και τῶν προσπαθειῶν τοῦ συγγρ., ὅπως τοποθετήσῃ ἑαυτὸν ἐπὶ ἀσφαλοῦς βάσεως πρὸς ἐξαγωγήν ἱκανῶν συμπερασμάτων και ἐπιτυχῶν λύσεων προδίδουσι ἐρευνητικὴν διάθεσιν, γνώσιν περὶ τὰς πηγὰς και βιβλιογραφικὴν ἐμπειρίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν.

Ἐν τῷ τέλει τοῦ βιβλίου παρέχεται σύντομον συμπέρασμα, ὡς και λεπτομερὲς σημεῖωμα ὑπὸ τύπον παρατηρήσεων, εἰς δὲ ἐκτίθενται αἱ διάφοροι βιβλιογραφικαὶ εἰδήσεις ἀναλυτικῶς και ἐπακολουθεῖ τέλος ἡ γενικὴ βιβλιογραφία, ἐν ἣ θὰ

ἔδει νὰ συμπεριληφθῆ καὶ ἡ ἐπὶ διδακτορικῆ διατριβῆ τοῦ ὁμοτίμου καθηγητοῦ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ κ. Ι. Θεοδωρακοπούλου : *Platons Dialektik des Seins*, Heidelberg 1927, ἧτις ἐρευνᾷ τὴν διαλεκτικὴν τοῦ ὄντος παρὰ Πλάτωνι.

Ἐν ἄλλοις λόγοις ὁ πλατωνικὸς «Παρμενίδης» τοῦ κρητὸς συγγραφέως θὰ ἀποτελῆ ἴσως ἐπὶ μακρὸν ἱστορικὸν σταθμὸν διὰ τὰς πλατωνικὰς σπουδὰς.

A. N. ΖΟΥΜΠΟΣ

* * *

CONSTANTINE CAVARNOS, **Modern Orthodox Saints, 1. St. Cosmas Aitolos**, Ed. Institute for Byzantine and Modern Greek Studies, Belmont, Mass. 1971, σχ. 8μ. σελ. 71.

Ὁ συγγραφεὺς γνωστὸς διὰ τὰς ἐργασίας του ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Ἑλλήνων, διὰ τῆς παρούσης μελέτης ἐγκαινιάζει σειρὰν ἐρεύνης διὰ τοὺς μετὰ τὸν ΙΗ' αἰ. ἀγίους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τοῦτο ὠρμήθη καὶ ἐκ τῆς πεποιθήσεως ὅτι οἱ ἅγιοι ἀποτελοῦν τὴν πνευματικὴν ἀριστοκρατίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἂν προσέξωμεν τὸ μήνυμά των, πολλὰ θὰ ὠφεληθῶμεν, ἰδίᾳ σήμερον εἰς ἐποχὴν συγχύσεως δημιουργηθείσης ἀπὸ τὴν ἐπικράτησιν ὕλιστικῶν ἀντιλήψεων καὶ ἀπιστίας.

Ὡς πρῶτον μελέτημα τῆς ἀγιολογικῆς σειρᾶς ἔρχεται νῦν ὁ βίος καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, τοῦ μεγίστου ἱεραποστόλου τῶν νεωτέρων χρόνων.

Ὁ σ. παρέχει ἐπιτομὴν τῆς βιογραφίας τοῦ ἀγίου ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ μαθητοῦ ἐκείνου Σαμφείρου Χριστοδουλίδου, δημοσιευθέντος τὸ πρῶτον ἐν Βενετίᾳ τῷ 1814. Ἡ ἐπιδεξία σταχυολόγησις τῶν πληροφοριῶν δίδει ζωηρὰν τὴν εἰκόνα τῆς τότε καταστάσεως, τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀγίου, τῆς μορφώσεώς του, τοῦ ἐνθέου του ζήλου, τῶν χαρακτηριστικῶν λεπτομερειῶν τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς πολιτείας του, τῶν περιστάσεων ὑφ' ἃς ἔδρασε κινούμενος ἀνὰ τὸν χῶρον ἅπαντα τῆς τότε τουρκικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τῶν συνθηκῶν τοῦ μαρτυρίου του. Εἰς εἰδικὸν κεφάλαιον παρέχεται συνοπτικὴ εἰκὼν τῶν κυριωτέρων του διδασκαλιῶν ἐξ ἀποσπασμάτων ληφθέντων κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν διασωθεισῶν ἐννέα Διδαχῶν τοῦ ἀγίου. Καί, ἐκ τῶν στοιχείων τῆς βιογραφίας, ἐκ τῶν Διδαχῶν τοῦ Κοσμᾶ, πρὸς δὲ καὶ ἐκ τῆς μελέτης τῶν περὶ Κοσμᾶ εἰδήσεων, αἵτινες ἐκτίθενται εἰς 20 βιβλία καὶ 600 ἄρθρα, ὁ συγγραφεὺς συνθέτει τὴν περὶ τοῦ ἀγίου εἰκόνα, ἣν ἐκθέτει ἐν τῷ εἰσαγωγικῷ του σημειώματι. Ἡ παρεχομένη εἰκὼν εἶναι ἡ πληρεστέρα δυνατὴ με ἐντονώτερον ἐξεικονισμένα τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀγίου, ὁ ὁποῖος φρονηματίσας διὰ τοῦ ἐνθέου ζήλου του μεγάλας ἐπαρχίας τοῦ Ἔθνους τῶν Ἑλλήνων, ἰδρῦσας ἑκατοντάδας σχολείων, ἀνακόψας τὸ ρεῦμα τοῦ ἐξισλαμισμού, διδάξας καὶ διὰ τοῦ μαρτυρίου του ἐπισφραγίσας τὸ κήρυγμά του ἀπέβη μέγας κατηχητής, Πατὴρ τοῦ Ἔθνους του καὶ ἐκ τῶν κυριωτάτων συντελεστῶν τῆς ἐθνικῆς του ἀφυπνίσεως.

Π. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ